

3. *Mauch W.* World trends in adult education research. Report on the International seminar on world trends in adult education research, Montreal, Canada, September, 1994 / W. Mauch (Ed.). – UNESCO Institute for education, Germany, Hamburg, 1999. – 282 p.
4. *Portman D.* The universities and the public : a history of higher adult education in the United States / D. Portman. – Chicago : Nelson-Hall, 1979. – 214 p.

МУКАН Н. В., БАРАБАШ Е. В. *Историческая ретроспектива развития образования на протяжении жизни и образования взрослых в Канаде (XIX – первая половина XX века).*

В статье изучается историческая ретроспектива развития образования на протяжении жизни и образования взрослых в XIX – первой половине XX века. Автор анализирует научно-педагогическую литературу, которая посвящена этой проблеме, законодательство Канады о развитии образования на протяжении жизни и образования взрослых, а также характеризует периодизацию их развития в предыдущие столетия.

Ключевые слова: образование на протяжении жизни образование взрослых, Канада, периодизация развития образования на протяжении жизни и образования взрослых.

MUKAN NATALIYA, BARABASH OLENA. *Historical retrospective review of loglife education and adult education development in Canada (the XIXth – the 1st half of the XXth century).*

In the article the historical retrospective of lifelong education and adult education development in the the XIXth – the 1st half of the XXth century has been studied. The author analyses the scientific-pedagogical literature which highlights the problem, Canadian legislation about longlife education and adult education development and characterizes the periodization of their development in the previous centuries.

Keywords: lifelong education, adult education, Canada, periodization of lifelong education and adult education development.

Носенко Т. І., Бонь О. І., Мартіросян О. І.
Інститут лідерства та соціальних наук
КМПУ імені Б. Д. Грінченка

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

На основі комплексного аналізу про розвиток професійної компетентності та творчої активності майбутніх педагогів у статті висвітлено основні вимоги до сучасних педагогічних фахівців, акцентовано увагу на основних цілях підготовки, запропонована модель професійної орієнтації в контексті модернізації сучасної вищої школи.

Ключові слова: компетентність, педагог, вимоги, сучасна вища школа, модернізація.

Педагогічна освіта в Україні наповнюється особливим смислом, виконуючи важливу роль у процесі інформатизації суспільства та сприяючи інтелектуальному розвитку особистості. Важливим завданням педагогіки та всіх суспільних дисциплін у сучасному світі є навчання молоді та майбутніх педагогічних фахівців застосувати загальноприйняті соціально-моральні норми і принципи відповідно до конкретної ситуації, застосувати свої

професійні знання для підготовки молодого покоління до життя. Пріоритет педагогічної освіти, високе призначення педагогічних фахівців у культурно-духовному, соціально-політичному розвитку України як сучасної європейської розвинутої держави зумовили актуалізацію культурно-творчої, культурно-формуючої функції освіти, адже саме в навчанні і вихованні має зростати індивідуальний, духовно-практичний досвід молоді, формуватися її ціннісні орієнтації. Головною стратегією системи підготовки педагогічних фахівців у вищій школі сучасного наукою – визнано орієнтацію на загальнолюдські цінності, визнання їх пріоритетами розвитку громадян України.

Метою статті є обґрунтування концептуальної моделі формування майбутніх педагогічних фахівців, їх творчої активності в процесі вивчення фахових дисциплін на основі аналізу стану практики загально-виховного процесу.

Відповідно до загальнодержавної стратегії, конкретизованої в нормативно-законодавчих актах України, а саме, законах України “Про освіту” (1991 р.), “Про загальну середню освіту” (1999 р.), Державній національній програмі “Освіта” (1993 р.), Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа) (2001 р.) на практичному рівні відбувається якісне оновлення мережі вищих навчальних закладів через забезпечення рівного доступу до якісної освіти, створення інноваційних моделей навчального процесу, інформатизації соціально-педагогічного середовища, запровадження практико-орієнтованого змісту навчання, спрямованого на швидку адаптацію майбутніх вчителів до реального життя.

Новий соціальний статус вищої школи, як визначального чинника суспільного розвитку, засвідчено в Національній доктрині розвитку освіти в Україні, в якій концептуально обґрунтовано потребу модернізації загальної освіти. Орієнтації на гуманістичні цінності та світові стандарти, демократичні перетворення, інтеграцію у світову культуру – це тільки нові риси освіти, які відображають в Концепції профільного навчання у старшій школі (2003 р.), Державних стандартах базової і повної загальної середньої освіти.

Проблема педагогічного професіоналізму посідає одне з головних місць у науковій думці кінця ХХ – початку ХХІ століття, про що свідчать численні дослідження у цій сфері. У процесі професійної підготовки педагогічних фахівців починаєш розуміти не тільки як збільшити продуктивність праці та підвищення кваліфікації спеціалістів, а також як покращити професійний саморозвиток майбутнього вчителя у процесі виконання професійних обов’язків.

Різні аспекти проблеми освіти, якості освіти, проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів розглядаються в сучасних наукових джерелах в історико-педагогічному, освітньо-культурному та соціальному

ракурсах. Розгляд теоретичних основ професійної підготовки майбутніх вчителів (історії, інформатики, іноземної мови, початкових класів, образотворчого мистецтва) свідчать, що методика, зміст, завдання, форми і методи реалізації розробляються вітчизняною педагогічною наукою з урахуванням світових, національно-філософських, психолого-педагогічних та соціально-педагогічних реалій. Вони пов'язані, як відзначалося на II Всеукраїнському з'їзді працівників освіти (жовтень 2001 р.), з тим, що "орієнтація на людину, фундаментальні цінності, рішуча демократизація освіти – ось ті підвалини, на яких має базуватися освіта і навчання третього тисячоліття" [9, с. 10].

Питання теоретичного підходу до фахової підготовки майбутніх вчителів розглянуто в працях: В. М. Мадзігона, І. В. Бега, Н. Г. Ничкало, І. А. Зязюна, С. О. Сисоевої, В. Г. Кременя, М. Г. Чобітько, О. Д. Савченко, Н. Г. Дем'яненко, В. К. Майбороди, В. І. Бобрицької, Л. П. Вовк, Я. М. Карамушки, А. М. Алексюка, О. Г. Мороза, С. І. Архангельського, Я. Я. Болюбаша, В. П. Андрущенко, Б. С. Кобзаря, В. М. Галузинського, М. Б. Євтуха, М. М. Грищенко, М. В. Левченко, В. О. Сластьоніна, В. Т. Лісовського, В. О. Огнев'юка. Саме педагогіка вищої школи розглядає проблеми вдосконалення і навчання молоді у вищих навчальних закладах, розробляє методичні і практичні основи навчально-виховного процесу, вивчає його закономірності. На сьогодні професійна підготовка майбутніх вчителів орієнтована на освітньо-кваліфікаційну характеристику фахівця за певним напрямком, яка є складовою галузевого стандарту вищої освіти, що відповідає вимогам сьогодення. Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, приєдналася до Болонського процесу (19 травня 2005 р.) [6, с. 194].

Визначальними критеріями освіти в рамках Болонського процесу є:

1. Якість підготовки фахівців.
2. Зміцнення довіри між суб'єктами освіти.
3. Відповідність європейському ринку праці.
4. Мобільність і компетентність.
5. Сумісність кваліфікації на вузівському та післявузівському етапах підготовки.
6. Посилення конкурентоспроможності Європейської системи освіти [5, с. 66].

Глобалізація світу, життя нашої держави в умова демократії, ринку, новітніх інформаційних технологій, дистанційного навчання, розвитку освіти дорослих – все це робить своєрідний виклик сучасній вищій освіті і одночасно вимагає від педагогічної науки переосмислення та дослідження цілого ряду педагогічних проблем, пов'язаних з професійною підготовкою та

післядипломною освітою педагогічних працівників. На розв'язання цих проблем спрямована державна програма "Вчитель" (затверджена 28.03.2002 р.), що розроблена на період до 2012 р. Метою програми є визначення невідкладних і перспективних заходів щодо реалізації основних напрямків модернізації системи освіти з урахуванням особливостей вищої школи та сучасного інформаційно-технологічного суспільства, забезпечення економічних і соціальних гарантій професійної самореалізації педагогічних працівників та утвердження їх високого соціального статусу в суспільстві.

Найбільш значимі аспекти у підготовці майбутніх педагогічних фахівців у вищій школі:

- розвиток педагогічної майстерності;
- наукова робота;
- підвищення рівня професіоналізму;
- формування правової і моральної культури громадянина;
- формування інноваційного мислення педагога;
- уміння планувати педагогічну роботу [4, с. 6].

Гортаючи історію, у свій час у широких колах педагогічної і наукової еліти України і Росії визнання здобули такі праці на педагогічну тему, як "Про найближчі завдання академічного життя" (1905 р.), "Вища школа і наукові організації" (1913 р.), "Завдання вищої освіти нашого часу" (1913 р.). У сучасних умовах спрямованості освіти на особистісний розвиток майбутніх вчителів – професійних фахівців – навчальна діяльність і навчальний матеріал набувають характеру діалогу, співпраці, співтворчості, в яких переважає обмін досвідом "викладача і студента". Фундамент майбутнього педагога і фахівця закладаються задовго до стадії професійного самовизначення і професійного становлення молоді людини.

Студентський вік – це найкращий період романтики, життєвого оптимізму, активної соціальної позиції, професійного ствердження. Так, наприклад, у 1970–1980-ті рр. ХХ ст. студентські будівельні загони полонили простори Тюмені, Чукотки, БАМу, Далекого Сходу. На початок 90-х рр. ХХ ст. – припадає процес відродження української держави та пік політичної активності студентської молоді (участь у демократичних виборах, акціях політичного протесту на Майдані Незалежності, робота в органах місцевого самоврядування). З середини 90-х рр. – активність студентства поступово зміщується на процеси ринкових перетворень, реалізації себе в бізнесі, вивчення нових технологій. Саме студентству властиве і притаманне почуття нового, сміливого, рішучого, наявність принципового максималізму. Із студентською молоддю завжди пов'язують надію на соціальний прогрес, краще і перспективне майбутнє нашого суспільства. "Професійні якості майбутнього педагогічного фахівця формуються в процесі ціннісно-орієнтованої діяльності молоді людини, тобто в формуванні

природовідповідності, культуровідповідності, індивідуально-особистісного підходу, ціннісно-смыслові спрямованості,” – зазначає вітчизняний дослідник професор С. О. Сисоєва, яка є фундатором важливого напрямку у педагогіці, як “педагогічної творчості вчителів” [3, с. 60].

Українська загальноосвітня школа потребує педагога з високим рівнем професіоналізму, здатного до саморозвитку та фахового зростання. Крім того, демократичні перетворення в країні вимагають від вчителя самостійності, впевненості, ініціативи, нестандартного мислення, бажання, і вміння навчатися впродовж життя [5, с. 65].

Ефективність навчального процесу у підготовці майбутніх педагогічних фахівців залежить від багатьох чинників. Але незаперечним є те, що успіх реалізації навіть найдосконаліших педагогічних систем та завдань, залежить від особистості викладача, його майстерності і моральних якостей. Виклики сучасності ставлять перед викладачами вищих навчальних закладів завдання сформулювати не тільки високоосвічену людину, але й здатну самостійно й творчо мислити, оцінювати і аналізувати будь-яку ситуацію. Це вимагає змін у діяльності викладача вищої школи, потребує його взаємодії зі студентами на користь процесів саморозвитку і самореалізації. В умовах особистісно-орієнтованого навчання студента в процесі його професійного самовизначення, викладачам слід навчитись вбачати у студентів особистість, розуміти його емоційний стан, розуміти складність багатогранність його світу, виявляти його здібності, створювати умови для його розвитку. Тільки за таких умов виховання, викладач буде ставитись до студента як до особистості, контролювати навчально-виховний процес, вносити відповідні корективи та позитивні зміни.

Педагогічний процес у вищих навчальних закладах знаходиться у постійному творчому русі, він розвивається і вдосконалюється. Один із його напрямків – підвищення активності, самостійності та свідомості студентів (майбутніх педагогічних фахівців), а другий напрямок – педагогічний досвід викладача, який за рахунок сучасних інноваційних технологій і особистого професіоналізму забезпечує єдність цілей процесу навчання – освітньої, розвивальної і виховної.

Сучасний український процес демократизації нерозривно пов'язаний із зростанням людської самосвідомості, політичної і моральної культури, духовної чистоти і високого професіоналізму. Всі ці соціокультурні фактори значною мірою визначають сучасний зміст підготовки до професійної діяльності майбутнього вчителя [9, с. 154].

Орієнтація студентів на особистісну і професійно-педагогічну життєтворчість “Я – майбутній вчитель” посилює їх зацікавленість і духовну активність на самопізнання, саморозвиток, самовдосконалення. На сьогодні від вищих навчальних закладів, які готують майбутніх фахівців, вимагається

європейський рівень якості і допустимості освіти. Освіта є складовою системою, це соціальний інститут, покликаний відтворювати культуру шляхом постійної передачі соціально значимого досвіду попередніх поколінь наступним. Стосовно індивідуального розвитку студента, то такий освітній процес трактується становленням особистості відповідно до генетичної та соціальної програми.

Навчальний і освітній процес у вищій школі, перш за все, спрямований на розв'язання завдань всебічного гармонійного розвитку майбутнього фахівця шляхом завдань всебічного середовища і управління різноманітними силами діяльності студентів. Як зазначав відомий німецький педагог А. Дістервег, воєдино злиті “навчання, що виховує і виховання, що навчає”.

Професійна компетентність і самовизначеність майбутнього фахівця обумовлює його педагогічну майстерність (тобто, високо розвинутий професіоналізм). На думку відомого педагога і громадського діяча В. І. Сухомлинського, “педагогічна майстерність – це знання особливостей педагогічного процесу, уміння його побудувати і привести у рух” [7, с. 2].

Головною особливістю сучасної вищої школи є її особиста зорієнтованість. Сьогоднішній вищий навчальний заклад покликаний формувати нову генерацію української інтелігенції – грамотну, всебічно розвинену, творчу і відповідальну за себе і свої дії, здатну всі набуті знання і уміння активно спрямовувати на подальший гармонійний розвиток Української держави.

Отже, можна зробити висновок, що розвиток професійної компетентності та творчої активності майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах запроваджується шляхом активних методів навчання, які впливають на педагогічну і психологічну культуру майбутнього вчителя та його професійне самовизначення.

Використана література :

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник для студентів, аспірантів. – К., 1998. – 104 с.
2. *Андрущенко В.* Проблеми і перспективи розвитку вищої освіти в Україні на зламі століть // Директор школи. – 2000. – № 42-43. – С. 8-10.
3. *Болюбаш Я. Я.* Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : навчальний посібник. – К. : Компас. – С. 63.
4. *Бобрицька В. І.* Формування інноваційного освітнього середовища у вищому педагогічному навчальному закладі в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчання // Матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції “Професійна підготовка вчителів в умовах впровадження кредитно-модульної системи”. – К., 2007. – С. 6-20.
5. *Балашова С. П.* Технологія формування дослідницьких умінь у майбутніх вчителів // Всеукраїнської науково-методичної конференції “Сучасний стан вищої освіти в Україні”. – Вид-во: “Київський університет”, 2000. – С. 64-66.
6. *Белова Л. О.* Виховна система ВНЗ: питання теорії та практики (Л. О. Белова). – Харків : Видавництво НУА, 2004. – 264 с.

7. Кремень В. Г. Єдність завдань модернізації і стабільності – запорука розвитку вищої школи України // Педагогічна газета. – 2000. – № 11. – С. 1-2.
8. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
9. Мартіросян О. І. Практична підготовка майбутніх вчителів у педагогічних навчальних закладах I-II рівнів акредитації // Наукові записки : [збірник наукових статей], НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – 251 с. – (Серія педагогічні та історичні науки). – Випуск LXVII (67). – С. 152-157.
10. Мороз О. Г. Особистість майбутнього педагога (Управління підготовкою вчителя: психолого-педагогічний аспект) // Вища освіта в Україні. – 2002. – № 3. – С. 50-54.
11. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку (світоглядно-методологічний аспект) : автореферат; докт. філос. наук : 09.00.03 / В. О. Огнев'юк. – К., 2003. – 36 с.

НОСЕНКО Т. И., БОНЬ О. И., МАРТИРОСЯН О. И. Развитие профессиональной компетентности и творческой активности будущих педагогов в контексте модернизации современной высшей школы.

На основе комплексного анализа о развитии профессиональной компетентности и творческой активности будущих педагогов в статье освещены основные требования к современным педагогическим кадрам, делается акцент на основных целях подготовки будущих учителей, предлагается модель профессиональной ориентации в контексте модернизации современной высшей школы.

Ключевые слова: компетентность, педагог, требования, современная высшая школа, модернизация.

NOSENKO T. I., BON' O. I., MARTIROSYAN O. I. Development to the professional competence and creative activity of future teachers in the context of modernization of modern higher school.

On the basis of complex analysis about development of professional competence and creative activity of future teachers in the article the basis requirements are lighted up to the modern pedagogical aims, an accent is done on the primary purposes of preparation of future teachers, the model of professional orientation is offered in the context of modernization of modern high school.

Keywords: competence, teacher, requirements, modern higher school, modernization.

**Остапенко Г. О.
Запорізький національний університет**

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

У статті вказується, що модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувального навчально-виховного середовища загальноосвітньої школи утворена трьома взаємопов'язаними блоками: концептуальним, організаційно-технологічним і критеріально-оцінювальним.

Ключові слова: модель, готовність, майбутні вчителі фізичної культури, організація здоров'язбережувального навчально-виховного середовища, загальноосвітня школа.